

การบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

Student Council Model School Administration under Buriram

Primary Educational Service Area Office 2

อัจฉรา อาทวัง

กิติวัชร ถ้วยงาม

พัชร ฤกษ์แก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Atchara Arthawang

Kitiwat Thauyngam

Patcharee Thoongkaew

Rajabhat University

Email: 660426021050@bru.ac.th

วันที่รับบทความ: 10 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 17 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 20 มิถุนายน 2568

Received: May 10, 2025; Revised: June 17, 2025; Accepted: June 20, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีและแนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้เครื่องมือ 2 ประเภท คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา 2 คน และครูที่มีประสบการณ์ในงานสถานักเรียน 4 คน จากโรงเรียนบ้านหนองร้านและโรงเรียนอนุบาลบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2566 และแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา 3 คน และครูผู้เชี่ยวชาญด้านสถานักเรียน 6 คน มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2566 ผู้ให้ข้อมูลคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ในการสกัดประเด็นและแนวทางสำคัญจากข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1. โรงเรียนต้นแบบมีแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานสถานักเรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่ วางแผน ประชุม ดำเนินกิจกรรม และประเมินผล โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนในทุกขั้นตอน รวมถึงมีการสร้างเครือข่ายกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก อีกทั้งยังมีนวัตกรรมที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี ซึ่งแสดงถึงศักยภาพด้านการบริหารของนักเรียนอย่างแท้จริง 2. แนวทางการบริหารที่ได้ จากการวิจัย ได้แก่ การประชุมวางแผนร่วมระหว่างครูและนักเรียน ใช้แผนปฏิบัติการและปฏิทินกิจกรรม อย่างเป็นระบบ กำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมตั้งแต่เสนอแนวคิดจนถึงสรุปผล กิจกรรม เสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ พร้อมเชิญภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ เอกชน และชุมชนมาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา สนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากร และองค์ความรู้ กิจกรรมของสถานักเรียนมีการประเมินผลที่ชัดเจน และนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : แนวปฏิบัติที่ดี; สถานักเรียน; การบริหารโรงเรียนต้นแบบ

Abstract

The purpose of this research was to study the best practices in and administration approaches of Student Council Model School Administration under Buriram Primary Educational Service Area Office 2. The study employed a qualitative research methodology using two types of research instruments: 1) a focus group discussion guide involving two school directors and four experienced teachers in student council work from Ban Nongran School and Anuban Bankruat School in Buriram Province during the academic year 2023, and a semi-structured interview guide involving three school directors and six expert teachers in student council administration who had experience in administering model student council schools within the same educational service area in the 2023 academic year. Key informants were purposively selected, and the data were analyzed using content analysis to extract key issues and management approaches.

The research results revealed that: 1) Model schools demonstrated systematic best practices in student council administration, including role assignment, planning, meetings, activity implementation, and evaluation. These practices emphasized student participation at every stage and included collaboration with communities and external organizations. Moreover, schools developed best practice innovations that showcased students' genuine administrative potential. 2) The recommended administration approaches included: joint planning meetings between teachers and students; systematic use of action plans and activity calendars; clearly defined roles and responsibilities; opportunities for student involvement from idea proposal to activity conclusion; leadership and responsibility skill development; and the inclusion of advisory committees from governmental, private, and community sectors to support budgeting, resources, and knowledge. Student council activities were also evaluated with clearly defined criteria, and the results were used for continuous improvement.

Keywords: Best Practices; Student Council Model; Model School Administration

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและมีพัฒนาการมาตลอดประวัติศาสตร์ของมนุษย์ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงาน การดำรงชีวิต ช่วยให้สามารถเข้าใจโลก ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตโดยรวม ไม่เพียงแคในด้านเศรษฐกิจ แต่ยังรวมถึงด้านสุขภาพ จิตวิทยาและสังคม การมีความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพ การบริหารจัดการเวลา การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทำให้ชีวิตมีคุณภาพและความสุขมากขึ้น อีกทั้งช่วยสร้างพลเมืองที่มีจิตสำนึก และมีความรับผิดชอบต่อสังคม การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคน การศึกษาเป็นเครื่องมือและกระบวนการต่อเนื่องที่ช่วยให้มนุษย์มีความเจริญงอกงามปรับตัวได้ ดำเนินชีวิตที่ดี มีความเปลี่ยนแปลงในทางที่พึงประสงค์ ตลอดจนช่วยให้มนุษย์เรียนรู้ได้ คิดได้ ทำได้ แก้ปัญหาได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน จึงกำหนดแนวทางในการพัฒนากิจกรรมสถานักเรียนให้โรงเรียนได้นำไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองและวิถีประชาธิปไตย อันได้แก่ การวางสัจธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม รวมทั้งหลักธรรมาภิบาล การมีจิตอาสาและพัฒนาตนเองได้อย่าง เต็มศักยภาพ อันส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์บนพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพร้อมก้าวสู่ความเป็นสากล โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคีเครือข่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561: 1)

สถานักเรียนนั้นเปรียบเสมือนเวทีสำหรับฝึกให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์และนักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง คือ รู้จักการเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบในหน้าที่และการทำงานเป็นทีม โดยช่วยแบ่งเบาภาระของครูได้เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มุ่งเน้นให้เด็กคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ อีกทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรปัจจุบันที่มุ่งเน้นความเป็นไทย เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยการจัดกิจกรรมสถานักเรียน สถานศึกษาได้จัดทำสถานักเรียนขึ้นภายในโรงเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รู้จักบทบาทและหน้าที่การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อความเป็นผู้มีวินัยในตนเอง การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน การมีส่วนร่วมทั้งความคิด การกระทำ และ มีน้ำใจด้วยมารยาทที่ดีตามวัฒนธรรมไทย การให้เกียรติซึ่งกันและกันตามฐานะ การยอมรับและเคารพ ในสิทธิและหน้าที่ของเอกบุคคล การใช้ปัญญาหรือเหตุผลในการตัดสินใจ การรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณธรรมในสังคมประชาธิปไตย เป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเคารพในเกียรติของโรงเรียน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นตลอดเวลา บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ยึดมั่นและศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและประพฤติตนตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นผู้อนุรักษ์และเผยแพร่ ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558: 17 และนงคราญ อนุกุล, 2558: 3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม) รวมทั้งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยประกอบกับรัฐบาลได้มีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และนโยบายด้านการศึกษาที่มุ่งสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด กระจายอำนาจการศึกษาให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึงโดยกระทรวงศึกษาธิการได้วางนโยบายด้านการศึกษาเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567: 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จึงได้นำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มากำหนดพันธกิจในการบริหารจัดการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับบริบทและพื้นที่จัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีเป้าหมาย คือ ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น ซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2, 2567: 22)

จากการติดตามนโยบายและการดำเนินงานในระดับพื้นที่พบว่า การนำนโยบายการศึกษาดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษายังประสบปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ ความไม่ต่อเนื่องของการดำเนินงาน การขาดแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุคุณลักษณะตามเป้าหมายที่วางไว้ ตลอดจนข้อจำกัดด้านบริบทของพื้นที่และทรัพยากรในการบริหารจัดการศึกษา ส่งผลให้บางโรงเรียนยังไม่สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของโรงเรียนในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังขาดกลไกการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การมีสถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยพัฒนาทักษะทางด้านการเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกัน และการสื่อสาร ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการทำงานในอนาคต สถานักเรียนเป็นเวทีที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและนำเสนอแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน นักเรียนมีบทบาทและรับผิดชอบต่อ สังคมโรงเรียน โดยการบริหารจัดการสถานักเรียนอย่างเหมาะสม สามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น ความขัดแย้งระหว่างนักเรียน หรือปัญหาด้านวินัย ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน เล็งเห็นความสำคัญของกิจกรรมสถานักเรียน จึงได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 อันจะส่งผลให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดีและมีประสิทธิภาพในการบริหารกิจกรรมสถานักเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารสถานักเรียน คือ การสร้างระบบการมีส่วนร่วมของนักเรียนการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน การมีครูที่ปรึกษาสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน และการมีการประเมินผลการดำเนินงานของสถานักเรียนอย่างเป็นระบบ
2. แนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ด้วยการมีนโยบายชัดเจนจากฝ่ายบริหารการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพนักเรียนผู้นำ การจัดโครงสร้างองค์กรนักเรียนอย่างเป็นระบบ และการบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้ากับแผนงานของโรงเรียน

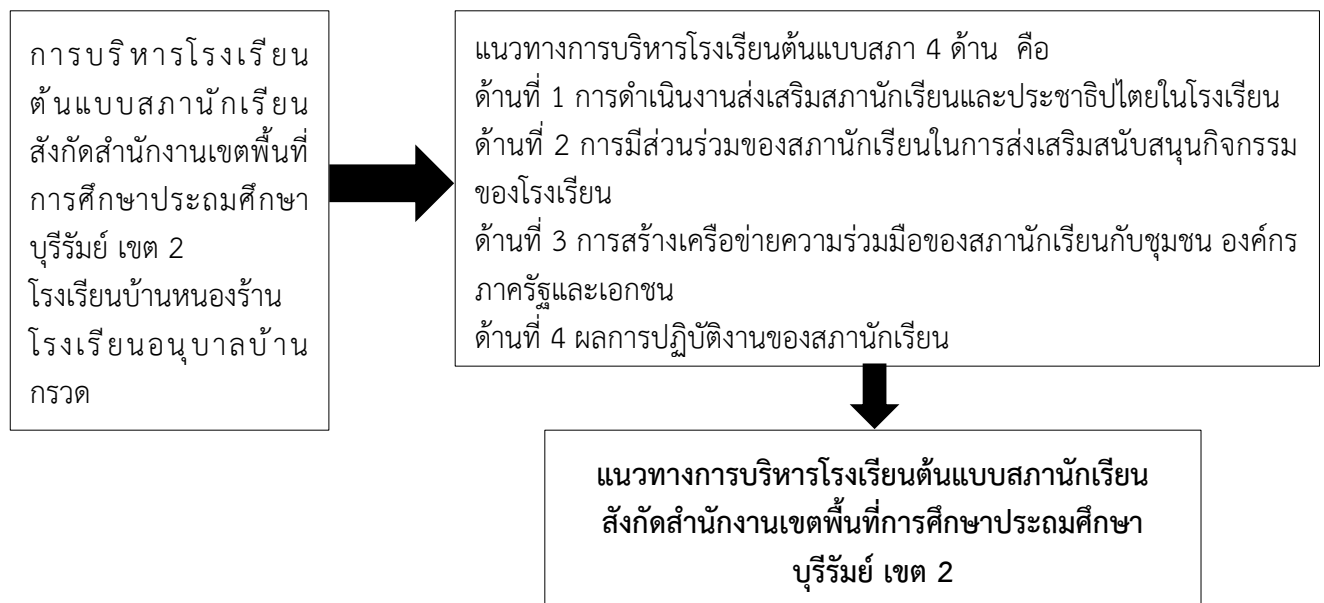
กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษา ค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 4 ด้าน คือ

- ด้านที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน
- ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน
- ด้านที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน

ด้านที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน

โดยใช้กรอบแนวคิดตามเกณฑ์การประเมินคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน 4 องค์ประกอบ 18 ตัวบ่งชี้ ตามที่สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567: 2-25)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี ในการบริหารโรงเรียนต้นแบบ สถานักเรียนโรงเรียนบ้านหนองร้านและโรงเรียนอนุบาลบ้านกรวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ปีการศึกษา 2566 ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 14 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีการกำหนดเกณฑ์ดังนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน เป็นครูที่เป็นผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน จำนวน 6 คน มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ปีการศึกษา 2566 (พฤษภาคม 2566 - กุมภาพันธ์ 2567) ครูที่เป็นหัวหน้าสายชั้นเรียน จำนวน 2 คน นักเรียนสถานักเรียน จำนวน 4 คน

ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โรงเรียนอนุบาลกระสัง โรงเรียนอนุบาลห้วยราชและโรงเรียนบ้านตะโกรี ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 12 คน การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured Interview) มีการกำหนดเกณฑ์ดังนี้ เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน เป็นครูที่มีความเชี่ยวชาญในงานสถานักเรียน จำนวน 6 คน

มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ปีการศึกษา 2566 (เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567) เป็นนักเรียนที่เป็นสถานักเรียน จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

2.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนา 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่จัดการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน โรงเรียนบ้านหนองร้าน และโรงเรียนอนุบาลบ้านกรวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured Interview) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางในการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวน 12 คน เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี รวมทั้งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมายและกระบวนการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ คือ ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและขอสัมภาษณ์ กำหนดนัดหมายวัน เวลา ขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์เรื่องยินยอมให้บันทึกเสียงการสนทนา และเผยแพร่ข้อมูลในงานวิจัย ดำเนินการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) บันทึกการสนทนาในกระดาษและเครื่องบันทึกเสียง ก่อนจบการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะมีการกล่าวสรุปสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนาคร่าวๆ เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ กล่าวขอบคุณผู้ให้ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์กับผู้วิจัย หลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะถอดข้อความจากเครื่องบันทึกเสียงแบบคำต่อคำออกเป็นบทสนทนาที่เป็นตัวอักษร จัดเนื้อหาที่ถอดความได้เป็นหมวดหมู่ พร้อมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

3.3 ทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi -Structured Interview) จำนวน 12 คน เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่ได้จากการศึกษาข้อมูลแบบสัมภาษณ์โดยวิธีสนทนากลุ่ม และเก็บรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็น เพื่อเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ดังนี้

4.1 หลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจัดบันทึกข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเทปการบันทึกเสียงมาถอดเทปแบบคำต่อคำ ผู้วิจัยได้อ่านบทสัมภาษณ์หลาย ๆ รอบเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็น และความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล

4.2 หลังจากอ่านบทสนทนาแบบบรรทัดต่อบรรทัดแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่โดยนำข้อมูลที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกันมาไว้กลุ่มเดียวกัน

4.3 ผู้วิจัยจัดประเด็นย่อยที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวมเป็นกลุ่มเรื่องเดียวกันเรียกว่าการสรุปประเด็นหลัก (Theme) เขียนอธิบายประเด็นเป็นความเรียงให้มีความต่อเนื่องและกลมกลืน

4.4 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล

4.5 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้จากการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ ไปทำการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา เขียนสรุปรายงานวิจัยอธิบาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้กับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องออกมาเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปตรวจสอบและสังเคราะห์ เรียบเรียง ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาจัดทำร่างรายงานผลการวิจัย นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่เสนอแนะ ในลำดับต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ศึกษาทฤษฎี แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ใช้กรอบแนวคิด ตามเกณฑ์การประเมินคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน 4 องค์ประกอบ นำข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์มา Focus Group Discussion ที่โรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองร้านและโรงเรียนอนุบาลบ้านกรวด ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูล และปรับข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อคำถามเดิม	ข้อคำถามที่ได้จากการ Focus Group Discussion
1. การดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน	
1.1 ท่านมีการบริหารงานในการดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยมีการวางแผนงานสภานักเรียน กำหนดเป้าหมายการจัดกิจกรรมงานสภานักเรียนอย่างไร	1.1 ท่านมีแนวทาง กระบวนการในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตย ในโรงเรียนอย่างไร ที่สอดคล้องกับโครงการสภานักเรียน
1.2 ท่านมีการบริหารงานในการดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตย ในโรงเรียน โดยการกำหนดขั้นตอน กระบวนการ และมีแนวทางในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จได้อย่างไร	1.2 คงเดิม

ข้อคำถามเดิม	ข้อคำถามที่ได้จากการ Focus Group Discussion
2. ด้านการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	2.1 ท่านมีแนวทางอย่างไรในการบริหารงานสถานักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรม ของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2.1 ท่านมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนอย่างไร	2.2 ท่ า น มี แ น ว ท า ง ก า ร บ ริ ห า ร แบบมีส่วนร่วมงานสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนให้สำเร็จ ได้อย่างไร
2.2 ท่านมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนงานสถานักเรียน การจัดกิจกรรมและมีแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนให้สำเร็จได้อย่างไร	
3. ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน	
3.1 ท่านมีการบริหารการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียน กับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน มีการกำหนดแผนงานในการสร้างเครือข่าย ให้ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากรอย่างไร	3.1 ท่านมีแนวทางในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชนอย่างไร ในการส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรในการดำเนินงานสถานักเรียน
3.2 ท่านมีการบริหารการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียน กับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน ในการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยภายในโรงเรียน และกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียนอย่างไร	3.2 ท่านมีแนวทางในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชนอย่างไร ในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน และกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียน
4. มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน	
4.1 ท่านมีผลงาน นวัตกรรม และ Best practice ในการบริหารการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ให้บรรลุเป้าหมายระดับสูงสุดได้อย่างไร	4.1 คงเดิม
4.2 ท่านมีการบริหารผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน โดยมีกระบวนการพัฒนาและนำผลการพัฒนามาปรับปรุงแก้ไขให้ได้ผลงานดีขึ้นได้อย่างไร	4.2 ท่านมีการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนอย่างไร ในการนำผลการปฏิบัติงานมาพัฒนาปรับปรุง แก้ไข ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

โดยผู้วิจัยได้ทำการสรุปเป็นตารางความถี่ของผู้ให้ข้อมูลแนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

รายการ	แนวทางการบริหาร โรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน	ความถี่สูงสุดของ ผู้ให้ข้อมูล(12 คน)
1.1 ด้านการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน แนวทาง กระบวนการในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียนที่สอดคล้องกับโครงการสถานักเรียน	การประชุมและการวางแผน การประชุมคณะครูและ บุคลากรทางการศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนากิจกรรมสถานักเรียน การประชุมวางแผนงานจัดกิจกรรมการประชุมเพื่อกำหนดแผนงานตลอดปีการศึกษา การประชุมเพื่อแบ่งหน้าที่ตามโครงสร้างสถานักเรียน	5
1.2 ด้านการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยการกำหนดขั้นตอน กระบวนการ และมีแนวทางในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ	การประชุม วางแผน และติดตามผล ประชุมเพื่อหาแนวทางการดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการและ ปฏิทินงาน เพื่อแบ่งงานและมอบหมายหน้าที่ ติดตามผลและสรุปผลการดำเนินกิจกรรม รายงานผลและนำผลไปปรับปรุง ใช้ผลการประเมินเพื่อนำไปพัฒนางาน	6
2.1 ด้านการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน แนวทางการบริหารงานสถานักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	บทบาทของสถานักเรียน การส่งเสริมให้สถานักเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารกิจกรรมโรงเรียนสถานักเรียนมีบทบาทช่วยเหลือกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมสำคัญ มีบทบาทร่วมกับโรงเรียน ชุมชนและภาคีเครือข่าย	7
2.2 ด้านการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมงานสถานักเรียน ในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนให้สำเร็จ	การมีส่วนร่วมของสถานักเรียน สถานักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอนร่วมทุกกิจกรรม วางแผน ประชุม รับผิดชอบร่วมกัน	12

รายการ	แนวทางการบริหาร โรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน	ความถี่สูงสุดของ ผู้ให้ข้อมูล(12 คน)
3.1 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน แนวทางในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรในการดำเนินงานสถานักเรียน	การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายนอกและภายใน เชิญหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และบุคคลภายนอกมาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาสถานักเรียน สร้างความร่วมมือกับองค์กรภายนอกโดยมีปฏิสัมพันธ์สม่ำเสมอ เชิญผู้นำชุมชนเป็นที่ปรึกษา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อสนับสนุนงานสถานักเรียน	6
3.2 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน แนวทางในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมประจำปีภายในโรงเรียนและกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียน	การจัดประชุม ชี้แจง สร้างความเข้าใจ เชิญคณะกรรมการที่ปรึกษา ชี้แจงโครงการประชุมภาคเรียนละ 1 ครั้ง ประชุมกับชุมชน องค์กร และหน่วยงานต่างๆ ชี้แจงแนวทางแก่ผู้ปกครอง	6
4.1 มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนมีผลงาน นวัตกรรม และ Best practice ในการบริหารการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ให้บรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด	การมีส่วนร่วมของนักเรียนและบุคลากร เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน เสนอโครงการ จนถึงการปฏิบัติ แบ่งงานให้เหมาะสมกับบุคคล มีการประชุมเชิงปฏิบัติการและระดมความคิดเห็นอย่างหลากหลายนโยบายที่เน้นว่าเสียงของทุกคนมีความหมาย	4
4.2 มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนมีการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ในการนำผลการปฏิบัติงาน มาพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ	การวัดและประเมินผล วางแผน กำหนดรูปแบบ และสร้างเครื่องมือวัดผลโดยวิธีการสอบถาม สังเกต สัมภาษณ์ ขั้นตอนชัดเจน วางแผน สร้างเครื่องมือดำเนินการและสรุปผล มีการกำกับติดตามผลอย่างต่อเนื่อง	8

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา แนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า

1. แนวปฏิบัติที่ดีการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน โรงเรียนบ้านหนองร้านและโรงเรียนอนุบาลบ้านกรวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

1.1 แนวทางกระบวนการในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตย ในโรงเรียนที่สอดคล้องกับโครงการสถานักเรียน

1.2 การบริหารงานในการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยการกำหนดขั้นตอน กระบวนการและมีแนวทางในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ

1.3 แนวทางในการบริหารงานสถานักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1.4 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมงานสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนให้สำเร็จ

1.5 แนวทางในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรในการดำเนินงานสถานักเรียน

1.6 แนวทางในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน และกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียน

1.7 ผลงาน นวัตกรรม และ Best practice ในการบริหารการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ให้บรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด

1.8 การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ในการนำผลการปฏิบัติงานมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

2.1 มีการประชุมและการวางแผน การประชุมคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนากิจกรรมสถานักเรียน กำหนดแผนงาน และแบ่งหน้าที่ตามโครงสร้างสถานักเรียน

2.2 มีการประชุม วางแผนและติดตามผลประชุมเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการและปฏิทินงาน เพื่อแบ่งงานและมอบหมายหน้าที่ ติดตามผลและสรุปผล

2.3 ส่งเสริมบทบาทของสถานักเรียน การส่งเสริมให้สถานักเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารกิจกรรม มีบทบาทช่วยเหลือกิจกรรมประจำวัน มีบทบาทร่วมกับโรงเรียน ชุมชนและภาคีเครือข่าย

2.4 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียน สถานักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน ร่วมทุกกิจกรรมวางแผน ประชุม รับผิดชอบร่วมกัน

2.5 การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายนอกและภายใน เชิญหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และบุคคลภายนอกมาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาสถานักเรียน มีการประสานงานเพื่อสนับสนุนงานสถานักเรียน

2.6 มีการจัดประชุม ชี้แจง สร้างความเข้าใจ เชิญคณะกรรมการที่ปรึกษา ชี้แจงโครงการ ประชุมภาคเรียนละ 1 ครั้งประชุมกับชุมชนองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ชี้แจงแนวทาง แก่ผู้ปกครอง

2.7 การมีส่วนร่วมของนักเรียนและบุคลากร เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน มีการประชุมเชิงปฏิบัติการและระดมความคิดเห็นอย่างหลากหลายนโยบายที่เน้นว่า เสียงของทุกคนมีความหมาย

2.8 การวัดและประเมินผล วางแผน กำหนดรูปแบบ และสร้างเครื่องมือวัดผล โดยวิธีการสอบถาม สังเกต สัมภาษณ์ ขั้นตอนชัดเจน ดำเนินการและสรุปผล มีการกำกับติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ดังนี้

1. แนวปฏิบัติที่ดีการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน โรงเรียนบ้านหนองร้านและโรงเรียนอนุบาลบ้านกรวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มีแนวทาง กระบวนการในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียนที่สอดคล้องกับโครงการสถานักเรียน มีการบริหารงานในการดำเนินงาน โดยการกำหนดขั้นตอน กระบวนการและมีแนวทางในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ มีแนวทางในการบริหารงานสถานักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรม ของโรงเรียน โดย การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมงานสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนให้สำเร็จ มีแนวทางในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน/องค์กร ภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรในการดำเนินงานสถานักเรียน ในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน และกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียน มี ผลงาน นวัตกรรม และ Best practice ในการบริหารการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ให้บรรลุเป้าหมายระดับ สูงสุด และมีการวิเคราะห์ ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ในการนำผลการปฏิบัติงานมาพัฒนาปรับปรุง แก้ไข ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ธนวรรณ สุวรรณบาล (2563: น. 98) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานสถานักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1.) ระดับการปฏิบัติของการ ดำเนินงานสถานักเรียน โดยรวมและรายองค์ประกอบ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2.) รูปแบบการ ดำเนินงานสถานักเรียน มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 2.1) การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตย ในโรงเรียน มี 4 ข้อ 23 ขั้นตอน 2.2) การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของ โรงเรียน มี 4 ข้อ 20 ขั้นตอน 2.3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน องค์กร ภาครัฐ และเอกชน มี 4 ข้อ 19 ขั้นตอน และ 2.4) ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน ที่เป็นเลิศ มี 1 ข้อ 4 ขั้นตอน และ 3.) รูปแบบมีความสอดคล้องกับแนวทางและหลักการ ในภาพรวม และได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานสกา นักเรียน สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ชื่อคู่มือ คำชี้แจง ความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ ขอบเขต คำจำกัดความ การ ดำเนินงานสถานักเรียน สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เอกสารอ้างอิง และภาคผนวก

2. แนวทางการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน มีการประชุมและการ วางแผน เพื่อแบ่งหน้าที่ตามโครงสร้างสถานักเรียน มีการบริหารงานในการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียน และประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยการกำหนดขั้นตอน กระบวนการ และติดตามผลประชุมเพื่อหาแนวทางการ ดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการและปฏิทินงาน เพื่อแบ่งงานและมอบหมายหน้าที่ ติดตามผลและสรุปผลเพื่อ

นำไปพัฒนางานและส่งเสริมให้สถานักเรียนดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสม ด้านการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน สถานักเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารกิจกรรมโรงเรียน สถานักเรียนมีบทบาทช่วยเหลือกิจกรรมประจำวัน มีบทบาทร่วมกับโรงเรียน ชุมชนและภาคีเครือข่าย และการมีส่วนร่วมของสถานักเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน ร่วมทุกกิจกรรม วางแผน ประชุม รับผิดชอบร่วมกัน ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายนอกและภายใน เชิญหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และบุคคลภายนอกมาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาสถานักเรียน สร้างความร่วมมือกับองค์กรภายนอก โดยมีปฏิสัมพันธ์สม่ำเสมอเชิญผู้นำชุมชนเป็นที่ปรึกษา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนงานสถานักเรียน มีการจัดประชุม ชี้แจงสร้างความเข้าใจ เชิญคณะกรรมการที่ปรึกษา ชี้แจงโครงการ ประชุมภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน การมีส่วนร่วมของนักเรียนและบุคลากร เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน แบ่งงานให้เหมาะสมกับบุคคล มีการประชุมเชิงปฏิบัติการและระดมความคิดเห็น มีการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน มีการวัดและประเมินผล วางแผน กำหนดรูปแบบและสร้างเครื่องมือวัดผล โดยวิธีการสอบถาม สังเกต สัมภาษณ์ สร้างเครื่องมือ ดำเนินการและสรุปผล มีการกำกับติดตามผลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา ปิตะยัง (2565: น. 171) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยมี ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน 4) ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน โดยผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Osmangazi (2021: pp. 113-144) ได้ทำการสำรวจการศึกษาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองอังการา ประเทศตุรกี กลุ่มตัวอย่างได้รับการคัดเลือกด้วยวิธีการเจาะจง ประกอบด้วยครู 15 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ครูไม่ได้รับการให้การเรียนรู้ เตรียมความพร้อมใด ๆ เกี่ยวกับการสอนประชาธิปไตยทั้งในช่วงมหาวิทยาลัยและผ่านการฝึกอบรมในระหว่างการปฏิบัติงานครูมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่ากิจกรรมในหลักสูตร และในหนังสือไม่เพียงพอ การศึกษาประชาธิปไตยควรจัดด้วยกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม ที่สอดคล้องกับระดับของนักเรียน ไม่มีชั่วโมงที่ชัดเจนในการทำกิจกรรมประชาธิปไตย งานวิจัยนี้สรุปว่า กิจกรรมการศึกษาประชาธิปไตยควรมีกิจกรรมในหลักสูตรมากขึ้น และนอกจากนั้นกระบวนการฝึกหัดครูควรมีการให้การเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย เพื่อให้คนที่มาเป็นครูสามารถนำความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูควรมีโครงสร้างการจัดกิจกรรมการศึกษาประชาธิปไตย และมีบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การส่งเสริมการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการบริหารกิจกรรมและส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนควรจัดให้มีระบบการประชุมและวางแผนงานที่ชัดเจน ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร

คณะครู ไปจนถึงคณะกรรมการสถานักเรียน เพื่อกำหนดแผนงาน กิจกรรม และการมอบหมายหน้าที่อย่างเป็นระบบ รวมถึงการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นบทบาทของสถานักเรียนในการ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบกิจกรรมของโรงเรียนอย่างแท้จริง ทั้งในระดับกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมสำคัญ และความร่วมมือกับชุมชน

1.2 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และระบบติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสถานักเรียน ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานภายนอก องค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชน โดยให้มีการประชุม ชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน และสร้างความเข้าใจร่วมกัน ตลอดจนการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาสถานักเรียนจากภาคีเครือข่ายเพื่อร่วมพัฒนาโครงการ รวมทั้งควรมีระบบการวัดผลและประเมินผลการดำเนินงานของสถานักเรียนที่ชัดเจน ผ่านการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อใช้ปรับปรุงและยกระดับการบริหารงานสถานักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ในอนาคต

2.2 ควรที่จะทำงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางในการบริหารโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **คู่มือแนวทางปฏิบัติงานสถานักเรียน**. กรุงเทพมหานคร: พระพุทธศาสนา แห่งชาติ.
- ธนวรรณ สุวรรณपाल. (2563). **รูปแบบการดำเนินงานสถานักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นงคราญ อนุกุล. (2558). **รูปแบบการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยใช้วัฒนธรรมองค์กรของสถานักเรียนระดับมัธยมศึกษา ภาคอีสาน**. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะวัฒนธรรมศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **คู่มือสถานักเรียนแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมสถานักเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. (2566). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570)**. บุรีรัมย์ : กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). **นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 - 2568**. สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2567 จาก <https://drive.google.com/file/d/1YOx3fok7PtT8B00iPOTmwmxmWLhyErNy/view?usp=sharing>.

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.(2567).คู่มือ
แนวทางการปฏิบัติงาน กิจกรรมสถานักเรียน ฉบับปรับปรุง 2567.กรุงเทพมหานคร:
กระทรวงศึกษาธิการ.

สุพัตรา ปิตะยัง. (2565). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม.วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต.บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Osmangazi, E. (2021). Investigation of democracy education in Turkish primary schools.
Anatolian Journal of Education, 6(1), 113-144.